

PEMUPUKAN NILAI-NILAI MURNI ANTARA ETNIK DI MALAYSIA MELALUI DASAR KEBUDAYAAN KEBANGSAAN

Ayu Nor Azilah Mohamad¹

Rohaini Amin²

Nor Azlina Endut³

Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor

ABSTRAK

Kita berasa bertuah dilahirkan di negara yang mempunyai kepelbagaian etnik. Rakyat Malaysia telah terdidik dengan nilai-nilai murni iaitu penerimaan dengan menghormati perbezaan kebudayaan kaum masing-masing. Kewujudan kepelbagaian kaum dengan dilimpahi kepelbagaian budaya daripada segi perayaan, pemakanan, bahasa dan pemakaian telah menjadikan Malaysia sebuah negara yang unik. Dalam kepelbagaian itu, persefahaman juga menjadi asas yang kukuh untuk mengekalkan keharmonian, keamanan dan ketenteraman di negara ini. Banyak langkah dan dasar yang dilaksanakan dalam usaha mengimbangi kehendak semua etnik agar dapat meletakkan perpaduan di tangga teratas. Penggubalan dan pelaksanaan Dasar Kebudayaan Kebangsaan adalah perlu bagi negara Malaysia yang mempunyai penduduk berbilang kaum yang mengamalkan budaya yang berbeza. Namun, pelaksanaannya adalah rumit dan tidak dapat dicapai dalam masa yang singkat. Artikel ini memfokuskan kepada pemeraksanaan pelaksanaan dasar ini agar nilai-nilai murni yang dipupuk itu akan mencirikan sifat-sifat persamaan yang melampaui batas-batas suku kaum dan memperlihatkan keperibadian kebangsaan Malaysia itu sendiri sebagai sebuah negara yang merdeka, berdaulat dan bermaruah.

Kata Kunci: *Nilai-nilai murni, Dasar, Kebudayaan Kebangsaan, etnik*

PENDAHULUAN

Setiap bangsa mempunyai bahasa dan budaya hidup yang tersendiri. Budaya ini muncul akibat proses manusia menyesuaikan diri dengan persekitarannya. Budaya akan sentiasa berubah mengikut peredaran masa. Perubahan dan percampuran antara entiti budaya yang berbeza ini akan menyebabkan berlakunya asimiliasi, akulturasi dan akomodasi budaya. Untuk itu, budaya yang diamalkan dalam masyarakat mempunyai ciri-ciri perbezaan antara satu sama lain. Keragaman budaya inilah yang membawa kepada pembinaan tamadun sesebuah masyarakat yang diwarisi dan bersifat dinamik.

Di Malaysia, kebudayaan berfungsi penting dalam proses pembangunan negara kerana keperibadian Malaysia harus dipupuk dalam usaha-usaha yang dijalankan ke arah

¹ Jabatan Kenegaraan dan Pengajian Ketamadunan, Pusat Pengajian Teras, KUIS. 013-6641980. ayunorazilah@kuis.edu.my

² Jabatan Kenegaraan dan Pengajian Ketamadunan, Pusat Pengajian Teras, KUIS. 019-6557041. rohaini@kuis.edu.my

³ Jabatan Kenegaraan dan Pengajian Ketamadunan, Pusat Pengajian Teras, KUIS. 012-979719. norazlina@kuis.edu.my

meningkatkan pembangunan sosioekonomi dan politik. Ini sudah tentunya memerlukan penggemblerangan dan penglibatan semua lapisan masyarakat dalam satu proses yang berterusan. Bagi sebuah negara yang mempunyai masyarakat berbilang kaum seperti di Malaysia, proses pembentukan kebudayaan nasional memerlukan perancangan yang teliti dan rapi supaya dapat melahirkan cara hidup yang bersifat ala Malaysia. Perancangan tentang kebudayaan ini harus menentukan sifat-sifat yang baik, mulia dan keutamaan bagi pembinaan bangsa dan ketahanan negara. Pembentukan satu dasar khusus tentang kebudayaan kebangsaan bertujuan untuk mewujudkan identiti negara Malaysia tersendiri dalam kalangan negara-negara di peringkat antarabangsa.

KEWAJARAN DASAR KEBUDAYAAN KEBANGSAAN

Apakah kewajarannya satu dasar khusus tentang kebudayaan kebangsaan diwujudkan di negara kita yang mempunyai masyarakat majmuk? Antara faktor utama yang menjadi punca kewujudan dasar ini ialah peristiwa 13 Mei 1969. Peristiwa ini telah membuat rakyat dan pemimpin negara sedar bahawa masalah perkauman masih serius sehingga kini. Banyak faktor yang boleh diambilkira menjadi punca seperti dasar penjajahan British dahulu, perbezaan ideologi politik, semangat kesukuan, semangat kepuakan dan jurang perbezaan ekonomi antara kaum. Untuk mengelakkan berulangnya peristiwa hitam itu, kerajaan Malaysia telah mewujudkan pelbagai dasar dan rancangan untuk mengatasinya. Antaranya ialah Rukun Negara, Dasar Pendidikan Kebangsaan, Dasar Ekonomi Baharu, Dasar Pembangunan Nasional dan sebagainya. Salah satu daripada dasar-dasar tersebut ialah Dasar Kebudayaan Kebangsaan. (Abdul Rahman Ibrahim 2015: 116)

Dasar Kebudayaan Kebangsaan telah digubal pada 16 hingga 20 Ogos 1971. Dasar ini lahir daripada gagasan Kongres Kebudayaan Kebangsaan yang dianjurkan oleh Kementerian Belia dan Sukan pada ketika itu. Penggubalan Dasar Kebudayaan Kebangsaan amat penting bagi sesebuah negara membangun khususnya yang mempunyai penduduk yang berbilang etnik seperti Malaysia. Dasar ini boleh dijadikan satu garis panduan dalam usaha membentuk, mewujudkan dan mengekal identiti negara pada peringkat antarabangsa. Penubuhan Dasar Kebudayaan Kebangsaan adalah untuk menggalakkan pengembangan daya kreativiti bebas dan dorongan pemupukan bakat serta pemikiran yang sama antara individu atau kumpulan. Ini boleh dilaksanakan menerusi peningkatan taraf dan mutu kesenian dalam bidang muzik, seni lakonan, dan seni tari. Objektif kedua adalah untuk menyemai ciri-ciri atau nilai-nilai terbaik dalam sesuatu bidang seperti etika kerja, disiplin, dan hormat kepada ibu bapa dalam kalangan kanak-kanak. Ini berupaya menonjolkan ciri-ciri keperibadian nasional terutama dalam kalangan masyarakat berbilang kaum kepada masyarakat dunia. (Khairuddin Mohamad et.al. 2014)

Justeru, penggubalan dasar ini dibuat dengan berhati-hati yang turut dipertimbangkan fakta-fakta perkembangan sejarah serantau dan kedudukan Malaysia sebagai pusat pertemuan perdagangan sejak zaman lampau. Proses pertemuan itu telah mewujudkan proses interaksi, pengenalan, penyerapan dan penerimaan pelbagai unsur-unsur yang sesuai kepada kebudayaan asas rantau ini daripada pelbagai unsur-unsur kebudayaan dunia.

I) OBJEKTIF DASAR KEBUDAYAAN KEBANGSAAN

Pembentukan kebudayaan kebangsaan bagi negara yang baharu sahaja mencapai kemerdekaan amatlah penting terutama dalam mewujudkan sebuah negara yang stabil dan bersatu padu. Usaha pembentukan Dasar Kebudayaan Kebangsaan ini adalah bertujuan untuk mencapai tiga objektif utama iaitu:

- (a) Membentuk kebudayaan kebangsaan merdeka dengan mengukuhkan perpaduan bangsa dan negara melalui kebudayaan.
- (b) Memupuk dan memelihara identiti keperibadian kebangsaan yang tumbuh daripada kebudayaan masyarakat Malaysia.
- (c) Memperkaya dan mempertingkatkan kualiti kehidupan kemanusiaan dan kerohanian yang seimbang melalui pembangunan sosioekonomi rakyat Malaysia.

II) PRINSIP-PRINSIP KEBUDAYAAN KEBANGSAAN

Setiap negara di dunia ini mempunyai satu dasar khusus tentang kebudayaan kebangsaan bagi negara masing-masing sebagai panduan pemerintah dan rakyatnya. Di Malaysia, ada tiga prinsip utama yang menjadi pegangan semasa pembentukan Dasar Kebudayaan Kebangsaan dan menjadi pegangan sehingga kini iaitu:

(a) Berteraskan kebudayaan rakyat asal rantau ini.

Rantau ini bermaksud kawasan yang merangkumi negara-negara seperti Malaysia, Indonesia, Filipina, Singapura, Brunei, Thailand, Kampuchea dan Kepulauan Selatan Pasifik (Polynesia, Melanesia dan Oceania) sehingga Malagasi. Hal ini kerana lingkaran kawasan tersebut merupakan bahagian utama dari kawasan tamadun atau budaya Melayu. Rantau ini juga merupakan pusat pemancaran, pengembangan dan warisan Kebudayaan Melayu sejak zaman berzaman dan ditandai pula kegemilangan dan keagungan tamadun Melayu yang berpusat di Melaka. Malah telah menggunakan bahasa Melayu sebagai bahasa perhubungan antarabangsa atau lingua franca. Kebudayaan serantau ini pula digambarkan menerusi beberapa persamaan dalam bidang bahasa yang berasaskan keluarga bahasa Melayu-Austronesia, kedudukan geografi, pengalaman sejarah, kekayaan alam, kesenian dan nilai-nilai keperibadian. Budaya Melayu pada hari ini merupakan cara hidup, lambang identiti dan asas ukuran keperibadian kepada lebih 200 juta umat manusia yang menutur rumpun bahasa yang sama. Ini bermakna kebudayaan rakyat asal rantau ini dalam pengertian sempit atau luasnya kebudayaan Melayu telah dijadikan teras kepada pembentukan Dasar Kebudayaan Kebangsaan bagi Malaysia.

(b) Unsur-unsur kebudayaan lain yang sesuai dan wajar diterima

Kebudayaan merupakan sesuatu yang bersifat dinamik iaitu sentiasa berubah-ubah dan berkembang melalui proses penyerapan dan penyesuaian yang berlaku secara berterusan. Prinsip ini bertepatan dengan situasi penduduk negara ini yang mewarisi pelbagai budaya. Oleh yang demikian beberapa unsur yang terdapat dalam budaya Cina, India, Arab dan etnik-etnik lain yang dianggap sesuai dan wajar diberi pertimbangan dan penerimaan sewajarnya dalam pembentukan Dasar Kebudayaan Kebangsaan bagi negara Malaysia. Kesesuaian penerimaan dalam konteks penyerapan ini bergantung kepada situasi negara ini kerana tidak akan wujud satu bentuk percanggahan dengan perlembagaan, prinsip Rukun Negara dan kepentingan nasional di samping beberapa asas moral serta kerohanian sejagat pada agama Islam sebagai agama rasmi negara. Jika semua prinsip yang digariskan sesuai

dengan mana-mana unsur yang ingin dibawa masuk ke dalam dasar ini, barulah layak untuk diterima pakai.

(c) Islam menjadi unsur terpenting dalam pembentukan kebudayaan kebangsaan

Agama Islam sebagai agama rasmi negara Malaysia hendaklah dijadikan unsur terpenting semasa proses pembentukan identiti dalam kalangan masyarakatnya. Agama atau kepercayaan kepada Tuhan merupakan unsur penting dalam proses pembangunan negara serta pembentukan rakyat yang berakhlak dan berperibadi mulia. Agama Islam memberi panduan kepada seluruh umat manusia dalam mengimbang dan menyepadukan usaha bagi mengisi beberapa kehendak sosial dan fizikal. Itulah faktor penyebab ini menjadi unsur yang terpenting dalam pembentukan Dasar Kebudayaan Kebangsaan. Selain itu, kedudukan Islam sebagai agama Islam negara telah mewujudnya fakta sejarah dan nilai-nilai Islam yang sedia didukung oleh sebahagian besar rakyat rantau ini. (Mardiana Nordin & Hasnah Hussiin 2014:402)

PELAKSANAAN DASAR KEBUDAYAAN KEBANGSAAN

Mengharapkan seratus peratus kerajaan untuk melaksanakan dasar yang telah dipersetujui bersama untuk dilaksanakan adalah mustahil. Justeru, pengemblengan usaha dan tenaga antara kerajaan dan masyarakat penting jika mahu melihat kejayaan Dasar Kebudayaan Kebangsaan mencapai objektif kewujudannya. Terdapat lima strategi yang boleh digunakan untuk melaksanakan Dasar Kebudayaan Kebangsaan iaitu:

(a) Pemulihan, pemeliharaan dan pembangunan kebudayaan ke arah menguatkan asas-asas kebudayaan kebangsaan melalui usahasama dalam penyelidikan, pembangunan, pendidikan, pengembangan dan perhubungan budaya.

(b) Meningkatkan dan mengukuhkan kepimpinan budaya sedia ada menerusi pelbagai usaha untuk membimbing dan melatih peminat, mendukung dan mengerak kebudayaan seluas-luasnya sebagai jentera pembangunan yang berkesan.

(c) Mewujudkan satu mekanisme komunikasi yang berkesan ke arah kesedaran kebangsaan, kenegaraan dan nasionalisme Malaysia.

(d) Memenuhi segala keperluan terhadap sosiobudaya rakyat Malaysia yang terdiri daripada masyarakat majmuk.

(e) Meningkatkan taraf dan mutu kesenian rakyat Malaysia ke taraf global dan antarabangsa.

Di Malaysia tugas ini telah dipertanggungjawab kepada Kementerian Kebudayaan Kesenian dan Warisan. Walau bagaimana pun penglibatan pihak lain adalah penting dalam pelaksanaan dasar ini. Mereka termasuklah beberapa kementerian dan jabatan kerajaan pusat, kerajaan-kerajaan negeri, badan-badan berkanun dan pihak swasta serta pertubuhan-pertubuhan kebudayaan.

Peranan Kementerian Kebudayaan Kesenian dan Warisan dalam pelaksanaan matlamat dan strategi dasar ini adalah penting. Antara lain, kementerian ini menguruskan penyelidikan, pembangunan dan penggalakan, pendidikan dan pengembangan kesenian dan perhubungan ke arah kemajuan kebudayaan kebangsaan. Usaha-usaha itu dicapai melalui aktiviti-aktiviti pembangunan, persembahan seni oleh Kompleks Budaya Negara sebagai pengelola dan urus setia perhubungan kebudayaan kebangsaan, Majlis

Kebudayaan Negeri-negeri, khidmat nasihat bagi mengukuhkan lagi pertubuhan kebudayaan sedia ada dan mewujudkan kerjasama dengan badan-badan antarabangsa.

Peranan kementerian atau jabatan, Kerajaan-kerajaan Negeri dan badan-badan berkanun yang lain adalah sama penting dalam melaksanakan strategi dasar ini di dalam pengurusan harian dan pelaksanaan dasar-dasar semasa. Peranan pihak swasta dan pertubuhan-pertubuhan kebudayaan lain juga diperlukan kerana badan-badan ini boleh memainkan peranan, menjalankan usaha pembinaan dan kemajuan kebudayaan pada peringkat organisasi masing-masing seterusnya membiayai penajaan program atau projek-projek kebudayaan. (Ruslan Zainuddin, Mohd Mahadee Ismail, Zaini Othman 2005:304)

PEMUPUKAN NILAI-NILAI MURNI ANTARA ETNIK MERIALISASIKAN MATLAMAT DASAR KEBUDAYAAN KEBANGSAAN

Perbezaan dari segi agama, bahasa dan kebudayaan menyebabkan lahirnya budaya kesukuan yang ketara dalam kalangan masyarakat di negara ini. Perbezaan yang wujud ini telah menjadi bertambah sukar untuk dibendung apabila setiap kaum berkenaan secara berterusan mengutamakan kaum sendiri dalam hal-hal berkaitan pemilihan rakan dan sahabat, jiran tetangga, mendapatkan pekerjaan dan dalam urusan seharian sehingga mewujudkan polarisasi antara etnik yang kritikal. Terdapat banyak langkah dilaksanakan untuk memupuk nilai-nilai murni dalam usaha merialisasikan matlamat Dasar Kebudayaan Kebangsaan.

I) PENDIDIKAN MENENGAH

Setelah menamatkan pendidikan di peringkat sekolah rendah, majoriti pelajar akan melanjutkan pelajaran di Sekolah Menengah Kebangsaan Kerajaan dengan kadar bayaran minimum. Bagi pelajar yang tamat di sekolah rendah Sekolah Jenis Kebangsaan Cina (SKJC) atau Tamil (SKJT) wajib ditempatkan di kelas peralihan selama setahun sekiranya mereka memilih untuk melanjutkan pelajaran di peringkat Sekolah Menengah Kebangsaan. Mengikuti kelas peralihan ini merupakan satu proses penyesuaian ke arah pemahaman kepada asas bahasa dan budaya kebangsaan. Dalam tempoh setahun pembelajaran di peringkat tingkatan peralihan, pelajar dari aliran jenis kebangsaan akan memperoleh kefahaman yang jelas di samping mengukuhkan penguasaan terhadap bahasa Melayu.

Dalam pendidikan peringkat menengah, bahasa pengantar utama yang digunakan ialah bahasa Melayu dan hak untuk meneruskan pembelajaran dalam bahasa ibunda mengikut etnik seperti bahasa Cina dan Tamil adalah dibenarkan sekiranya memenuhi syarat. Dengan demikian pengekalan identiti menerusi bahasa ibunda masing-masing tidak akan terhakis. Di samping itu, kelas moral diwujudkan bagi pelajar bukan Melayu menggantikan kelas agama Islam yang diikuti oleh pelajar Melayu. Kewujudan pilihan dalam mata pelajaran memberi erti bahawa tiada paksaan yang wujud dalam aliran kebangsaan di peringkat sekolah menengah terhadap para pelajar bukan Melayu. Tolak ansur dan perasaan hormat terhadap budaya serta kepercayaan pelbagai etnik di peringkat institusi pengajian yang bermula di peringkat sekolah adalah penting dalam usaha mencapai wawasan pendidikan negara seterusnya memantapkan ikatan kesepaduan sosial.

Pada masa kini, Sekolah Berasrama Penuh (SBP) termasuk Maktab Rendah Sains Mara (MRSM) turut membuka kuota kepada pelajar bukan Melayu. Walaupun bilangan kemasukan bukan Melayu ke sekolah berkenaan tidak ramai berdasarkan kuota namun

ruang yang diwujudkan oleh kerajaan adalah untuk memberi peluang kepada proses integrasi dalam kalangan pelajar berkenaan. Kehidupan pelajar di asrama memberi peluang kepada mereka untuk berinteraksi, mempelajari budaya dan memahami hak sesuatu etnik dengan lebih baik. Di samping itu, persaingan sihat antara pelajar Melayu dan bukan Melayu di SBP akan lebih berdaya saing dan persaingan tersebut adalah penting dalam mewujudkan budaya kecemerlangan di institusi berkenaan.

Berbanding dengan di sekolah menengah harian, pelajar bukan Melayu sekadar berjumpa dan bergaul dengan rakan-rakan Melayu dalam lingkungan masa yang terhad. Justeru itu, potensi kefahaman pelajar bukan Melayu di asrama penuh adalah lebih seperti mereka mula memahami budaya pelajar Melayu yang bersolat lima waktu sehari semalam. Pelajar bukan Melayu juga akan terbiasa dengan setiap laungan azan yang berkumandang di surat asrama tempat mereka tinggal yang menandakan masuknya waktu solat. Mereka juga hormat akan kedudukan rakan-rakan Melayu yang berpuasa sepanjang bulan Ramadan. Pada masa yang sama pelajar Melayu juga dapat memahami serba sedikit tentang tata cara ataupun budaya masyarakat pelajar bukan Melayu. Kefahaman yang tersemai dalam kalangan pelajar sebenarnya mengukuhkan lagi aspek kesepaduan sosial ke arah perpaduan nasional. (Shamsul Amri Baharuddin: 2012: 217-218)

II) RUMAH TERBUKA

Rumah terbuka diadakan sempena sambutan musim perayaan sesuatu kaum di Malaysia. Masyarakat pelbagai etnik saling berkunjung ke rumah jiran tetangga mereka. Contohnya, semasa perayaan Hari Raya Aidilfitri, etnik Cina, India, Kadazan Dusun, Iban dan pelbagai lagi akan berkunjung ke rumah etnik Melayu dan begitulah sebaliknya apabila tiba perayaan etnik lain. Etnik Cina misalnya akan berusaha menyediakan makanan yang halal kepada etnik Melayu apabila menjemput etnik Melayu datang ke rumah mereka sewaktu perayaan Tahun Baharu Cina.

Hal ini menunjukkan etnik Cina, India, Iban dan Kadazan Dusun begitu mengambil berat dan memahami budaya etnik Melayu dan etnik Melayu pula tidak akan menyajikan daging lembu kepada etnik India apabila mereka datang ke rumah semasa Hari Raya Aidilfitri. Pertimbangan ini memperlihatkan keharmonian hubungan etnik sentiasa terjalin kukuh dalam kalangan rakyat dan memahami keharmonian budaya masing-masing. Sudah menjadi tradisi bagi negara Malaysia setiap perayaan dikongsi bersama oleh masyarakat lain yang berbilang agama dan etnik. Amalan rumah terbuka sememangnya suatu kebiasaan pada setiap perayaan. Amalan ini menggalakkan rakyat yang berbilang etnik untuk saling berkunjung sambil mengetahui secara lebih dekat tentang budaya dan adat resam rakan dan taulan daripada etnik lain. Dalam hal ini media juga tidak ketinggalan untuk memberikan liputan dan menonjolkan nilai-nilai murni yang memberi impak secara langsung dalam kehidupan harian antara etnik. Amalan ini juga membuktikan kesepaduan sosial dalam masyarakat berada pada tahap yang tinggi walaupun mereka berlainan agama, etnik dan budaya.

Pada masa ini, masyarakat bukan Melayu seperti Cina dan India termasuk juga etnik bumiputera di Sabah dan Sarawak telah menerima budaya etnik Melayu dari segi pakaian dan makanan. Contohnya, orang bukan Melayu seperti Cina, India dan Kadazan Dusun telah memakai baju kurung dan baju Melayu. Malah, cara berpakaian terkini dan menikmati juadah makanan orang Melayu sudah menjadi lumrah bagi etnik bukan Melayu.

Bagi orang Melayu pula, mereka mula menerima masakan Cina dan India serta pemberian duit raya telah menggunakan sampul atau angpau yang terkenal dalam golongan orang Cina. (Ibid:187)

III) PROSES ASIMILASI

Asimilasi merujuk kepada satu proses apabila kumpulan minoriti atau kumpulan etnik yang baharu mengamalkan budaya dan identiti kumpulan majoriti untuk mengurangkan batas etniknya. Asimilasi juga satu proses yang merujuk kelompok yang berfikir, berperasaan dan bertindak secara berlainan, menjadi satu dalam kesatuan sosial serta budaya yang sama. Asimilasi mutlak akan menyebabkan berlakunya penghapusan penuh perbezaan dari segi kebudayaan dan identiti. Konsep ini diwakili dengan formula $A + B + C = A$. A mewakili golongan dominan sementara B dan C mewakili kumpulan etnik minoriti. Contohnya, orang Melayu di Thailand mengalami proses asimilasi yang menyebabkan nama, bahasa dan hampir semua cara hidup mereka kecuali agama telah disatukan dengan amalan dan cara hidup orang Thailand. Di Malaysia, perkara yang berlaku ke atas masyarakat Jawa, Cina Kelantan, Baba dan Nyonya merupakan contoh proses asimilasi. Akan tetapi, bagi etnik Cina di Kelantan dan Baba Nyonya, asimilasi berlaku dalam konteks budaya tanpa melibatkan anutan kepercayaan atau agama.

Proses asimilasi berlaku apabila wujudnya interaksi yang erat antara ahli kumpulan etnik berbeza budaya bagi suatu tempoh yang lama. Kejayaan asimilasi umumnya bergantung kepada kesanggupan etnik minoriti menghilangkan identiti mereka dan menerima identiti kumpulan etnik minoriti. Contohnya asimilasi dan akulturasi ialah makanan seperti kuih bangkit yang dibuat daripada campuran tepung sagu dan bahan-bahan lain yang boleh dimakan bukan semasa Hari Raya sahaja, tetapi juga semasa Tahun Baharu Cina. Muruku bukan sahaja dihidangkan semasa perayaan Deepavali tetapi juga didapati dijual semasa musim perayaan Hari Raya dan Tahun Baharu Cina. Kek buah yang merupakan *signature* kek semasa krismas juga dijual di sepanjang tahun. (Ibid: 62)

IV) BUDAYA 1MALAYSIA

Salah satu aspek utama yang ditekankan dalam Gagasan 1Malaysia adalah sikap saling menghormati dan bersikap sedia menerima di antara satu sama lain. Dalam erti kata lain scenario masyarakat majmuk di Malaysia perlu disatukan melalui konsep 1Malaysia yang diwujudkan. Hubungan kaum perlu dieratkan untuk tempoh jangka panjang. Tiada perbezaan antara bandar, luar bandar dan kumpulan etnik dengan kumpulan etnik yang lain. Malah mereka mempunyai potensi dan berhak mendapat bantuan kerajaan berbanding anak-anak golongan berada yang sudah tentu mempunyai peluang pendidikan yang terbaik di kawasan bandar. Prinsip utama yang mendasari 1Malaysia adalah kebersamaan dan kekitaan dalam satu keluarga besar. Justeru, menjadi harapan semua untuk melihat gelombang kebangkitan akan wujud pada masa akan datang yang tiada lagi individu yang mengaku dirinya kaum tertentu tetapi berbangga mengatakan bahawa mereka rakyat Malaysia yang mengamalkan cara hidup yang sama iaitu “satu bahasa, satu budaya dan satu negara.”

Kesedaran dan kefahaman yang luas akan dapat membantu tercapainya hasrat dan cita-cita pelaksanaan dasar ini kerana dengan keinsafan itu sahaja Kebudayaan Kebangsaan akan dapat dibezakan dengan kebudayaan kesukuan atau kebudayaan kaum. Kebudayaan yang dipupuk itu akan mencirikan sifat-sifat persamaan yang melampaui batas-batas suku kaum

dan memperlihatkan keperibadian kebangsaan Malaysia itu sendiri sebagai sebuah negara yang merdeka dan bimaruah. Masyarakat Malaysia yang terbentuk hasil penggubalan dasar ini adalah diharapkan boleh menjadi masyarakat yang konsisten dalam mempertahankan toleransi, kesepaduan, semangat nasionalisme, mengamalkan nilai-nilai atau norma yang sama dalam sebuah bumbung negara yang berasaskan masyarakat pluralistik.

Allahyarham Tun Abd. Razak, PM kedua dalam Kongres Kebudayaan Kebangsaan 1971:-

“...nenek moyang bangsa kita yang mendiami rantau Nusantara ini meninggalkan pusaka kebudayaan yang kaya raya dan tinggi mtunya. ...sewajarnya kita menerima gagasan bahawa Kebudayaan Kebangsaan yang sedang dibentuk dan dicorakkan hendaklah berlandaskan kebudayaan rakyat asal rantau ini. ...patutlah juga mengambil unsur-unsur kebudayaan yang datang ke rantau ini...yang dapat menyegarkan dan mencorakkan kebudayaan Malaysia masa hadapan. Namun harus diingat dalam mencari bentuk dan menentukan corak tersebut, kita tidak lah melupakan masyarakat kita yang berbilang bangsa “the reality of our multiracial society...””

(A.Aziz Deraman: 2005; DBP. Hal. 8-9)

V) SIKAP TOLERANSI

Ketika berinteraksi dengan etnik yang bukan sebangsa, etnik Melayu bukanlah komuniti yang mempunyai semangat kekitaan yang keterlaluan. Melalui pertautan antara nilai induk budi, Islam dan persekitaran Melayu, telah mengolah perlakuan Melayu menjadi individu yang bersifat terbuka ketika berinteraksi dengan komuniti yang bukan Melayu. Menurut Syed Alwi;

“Orang-orang Melayu adalah terkenal dengan budi bahasa-nya yang lemah lembut dan adab sopannya yang mulia dan terpuji. Mereka berbudi bahasa bukan hanya sa-sama Melayu bahkan kepada orang-orang bukan Melayu. Orang-orang Melayu ada mempunyai bahasa-bahasa halus yang di-gunakan khas untuk menunjukkan hormat dan tertib.”

Hasilnya, ini membina identiti etnik Melayu sebagai komuniti Islam yang mempunyai perlakuan yang berbeza dengan etnik Islam yang lain. Ketinggian nilai tolak ansur Melayu turut diperakui oleh etnik Cina dan sikap ini juga telah membuka peluang kepada etnik bukan Melayu untuk membuka penempatan di Tanah Melayu.

Ketinggian nilai tolak ansur etnik Melayu boleh juga dilihat semasa pemerintahan Raja Brooke di Sarawak. Beliau berjaya mentadbir Sarawak dalam jangka waktu panjang kerana beliau sendiri berperwatakan seperti Melayu dan terpengaruh dengan adat dan budaya Melayu. Malah hubungan yang erat dengan para pembesar menyebabkan beliau berjaya meraih kesetiaan etnik Melayu. Beliau turut mengakui bahawa walaupun etnik Melayu merupakan komuniti yang lemah, namun kekuatan itu terletak kepada nilai ketaatan yang tinggi terhadap pemerintah sehinggakan sanggup mati untuk mempertahankan kedaulatan Raja. Manakala kebaikan budi etnik Melayu diperakui oleh isteri Brooke, Margaret. Sepanjang beliau berada di Sarawak, sikap etnik Melayu mengamalkan nilai

kerjasama dan saling membantu telah menyentuh perasaan ketika berhadapan dengan kematian anaknya. Menurut Margaret, rasa sedih dan kecewa kerana tidak dapat mengubumi anaknya di perkuburan gereja luput dari jiwanya apabila para pembesar Melayu Sarawak tanpa diminta telah berganding bahu mengubumi anaknya di perkarangan istana. Sifat kerjasama yang ditunjukkan etnik Melayu telah mengikis pandangan serongnya yang beranggapan orang Islam adalah fanatik dan tidak mempunyai belas kasihan terhadap penganut agama lain.

Sifat tolak ansur, saling hormat-menghormati dan mengelakkan persengketaan ketika berhubungan dengan etnik bukan Melayu berterusan sehingga sekarang. Ketinggian semangat tolak ansur yang dipaparkan oleh para pemimpin Melayu menyebabkan Malaysia terkenal sebagai sebuah negara yang aman dan unik walaupun komposisi etniknya bersifat majmuk dan muncul dari budaya dan peradaban yang berbeza. Nilai yang diwarisi dari peradaban melayu telah membolehkan Malaysia berdiri sebagai negara yang bersifat majmuk tetapi berupaya mengekalkan keharmonian etniknya. Malah, berpegang kepada nilai tolak ansur juga, Malaysia telah diberi kepercayaan untuk mengetuai pelbagai organisasi Islam dan menjadi negara contoh sebagai negara Islam yang membangun. (Wan Norhasniah Wan Husin:2015)

KESIMPULAN

Perbezaan dari segi agama, bahasa dan kebudayaan menyebabkan lahirnya budaya kesukuan yang ketara dalam kalangan masyarakat di negara ini. Pengaruh Barat dari segi ideology, budaya hedonism keseronokan semata-mata dan nilai negatif, ekonomi bebas, sains dan teknologi yang memusnahkan, serta sistem politik yang dianggap terbaik bagi semua manusia dibawa masuk ke seluruh dunia. Malaysia tidak terkecuali daripada pengaruh arus pembaratan dan globalisasi yang mendesak. Globalisasi menjadi faktor perubah budaya yang amat kuat dan deras, mengakibatkan lenyapnya nilai-nilai luhur dan budi bahasa secara tidak disedari dan pemikiran Barat diterima secara halus ke dalam minda masyarakat.

Jelas bahawa kebudayaan kebangsaan merupakan isu penting dalam mewujudkan negara-negara Malaysia. Dari segi takrifnya kebudayaan kebangsaan merujuk kepada kebudayaan negara yang rasmi dan bersifat formal tetap merentasi batasan etnik. Ini bermakna dalam konteks Malaysia, ini bersifat sepunya dan rasmi bagi semua kaum dan mencerminkan kemalaysiannya. Dasar ini diwujudkan bertujuan merapatkan jurang perbezaan pelbagai kaum di negara ini agar semua rakyat bersatu padu bagi membolehkan negara ini muncul dengan identitinya tersendiri. Amalan dan aktiviti budaya yang melibatkan penyertaan pelbagai kaum pasti akan dapat menyumbang kepada pembinaan negara bangsa yang diharapkan. Ini jelas menunjukkan kepentingan supaya isu-isu yang ada kaitan dengan budaya ini ditangani sebaik mungkin supaya boleh mempercepat kewujudan bangsa Malaysia yang hebat.

RUJUKAN

- A. Aziz Deraman. 2005. *Masyarakat dan Kebudayaan Malaysia*. Kuala Lumpur:Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdul Rahman Ibrahim. 2015. *13 Mei 1969 di Kuala Lumpur*. Kuala Lumpur:Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Khairuddin Mohamad et.al. 2014. *Kebudayaan Melayu*. Selangor:Penerbitan Multimedia.
- Mardiana Nordin & Hasnah Hussiin. 2014. *Pengajian Malaysia Edisi Kelima*. Kuala Lumpur:Oxford Fajar.
- Ruslan Zainuddin, Mohd Mahadee Ismail, Zaini Othman. 2005. *Kenegaraan Malaysia*. Kuala Lumpur:Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Shamsul Amri Baharuddin. 2012. *Modul Hubungan Etnik Edisi Kedua*. Bangi:Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Syed Alwi Sheikh al-Hadi. 1965. *Adat Resam Melayu dan Adat Istiadat*. Kuala Lumpur:Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Wan Norhasniah Wan Husin. 2015. *Peradaban dan Perkauman di Malaysia:Hubungan Etnik Melayu-Cina*. Kuala Lumpur:Penerbit Universiti Malaya.